

Janez BIZJAK

CILJI ALPSKE KONVENCIJE IN VLOGA ZAVAROVANIH OBMOČIJ

SPOŠTOVANI PRIJATELJI,

NADZORNIKI IN VARUHI ZAVAROVANIH OBMOČIJ V ALPAH

Da ne bi pozabili, naj na začetku poudarim naslednje:

1. - Mednarodnega srečanja parkovnih nadzornikov, tradicionalnega tekmovanja Danilo Re, ne bi bilo, če ne bi imeli Mreže zavarovanih območij Alp ali Alparc
2. - Mreže Alparc ne bi bilo, če ne bi imeli Alpske konvencije

Alpska konvencija, podpisana leta 1991 v Salzburgu, je nastajala dolgo let. Upravičeno lahko trdimo, da je ta konvencija otrok Mednarodne komisije za varstvo Alp, CIPRA. Pobude za konvencijo, ki se je v začetku imenovala Konvencija za varstvo Alp, in ideje o konkretnih ukrepih niso dali politiki ali vlade alpskih držav, ampak prizadeti prebivalci alpskih območij, ker so hoteli spremeniti negativne posledice kritičnega stanja v Alpah:

- odseljevanje prebivalstva in praznjenje naselij
- spremembe v gorskem kmetijstvu in gorskem gozdu
- množični turizem in neustavljivo spreminjanje alpskih tal za turistično infrastrukturo
- vedno večje okoljske obremenitve z motornim tranzitnim prometom
- spreminjanje kulturne identitete alpskega prostora

Od leta 1985 naprej je bila Alpska konvencija osrednja tema vsakoletnih konferenc CIPRA. Proces usklajevanja je bil dolg in naporen, toda odločenosti za delo ni nikoli zmanjkalo. Konvencijo so pomagali sestavljati ugledni strokovnjaki, katerih beseda ima v Alpah še danes veliko težo. Nastajajočo konvencijo smo imenovali *novi upanje za Alpe*. V začetku je bilo marsikaj postavljeno drugače, tudi zelo radikalno. Ko so predloge konvencije prevzeli predstavniki vlad alpskih držav, je sledilo iskanje kompromisov in milejših formulacij. V končni verziji konvencije žal ni vseh vsebin iz prvega obdobja nastajanja: to sta varstvo alpskih voda (predvsem pitne vode) in ohranjanje identitete različnih kultur in jezikov v Alpah (n.pr. furlanski, ladinski, retoromanski, okcitski jezik).

Kratek povzetek ciljev Alpske konvencije:

- ohranitev izjemne naravne in kulturne raznovrstnosti v Alpah
- iskanje ravnotežja med varovanjem narave in razumnim gospodarjenjem z njenimi resursi, usklajevanje gospodarskih interesov z ekološkimi zahtevami
- izboljšanje razvojnih možnosti in kakovosti življenja za alpsko prebivalstvo

- ohranitev ekosistemov ter naravnih življenjskih prostorov za živali in rastline
- stalno usklajevanje gospodarskih interesov z ekološkimi zahtevami
- spodbujanje ustanavljanja narodnih parkov oziroma drugih oblik zavarovanja narave

V skladu z omenjenim ciljem imajo zavarovana območja posebno vlogo in poseben pomen.

Alpska konvencija je zavezujoč mednarodni sporazum za varstvo in trajnostni razvoj v Alpah. Države pogodbenice, to je vseh osem alpskih držav, morajo svojo zakonodajo uskladiti s cilji konvencije.

Alpska konvencija je prvi mednarodni dogovor o varovanju določenega gorstva. Ne Himalaja ne Andi ne druga veličastna pogorja sveta nimajo svoje konvencije.

Za uresničevanje (implementacijo) Alpske konvencije so bili sprejeti izvedbeni protokoli: varstvo narave in urejanje krajine, hribovsko kmetijstvo, gorski gozd, urejanje prostora in trajnostni razvoj, turizem, promet, energija, varstvo tal ter dve deklaraciji: podnebje in prebivalstvo ter kultura.

Za zavarovana območja v Alpah je najpomembnejši protokol *Varstvo narave in urejanje prostora*. Cilj tega protokola je ohranitev obstoječih zavarovanih območij, ustanavljanje novih, medsebojne povezave in različne oblike sodelovanja, ohranjanje zadnjih reliktove prvobitne narave z različnimi oblikami varstva. Med cilji je tudi ohranjanje in preprečevanje spreminjanja tipične alpske kulturne krajine.

25 odstotkov površine Alp je zavarovanih z različnimi statusi: nacionalni, naravni, regionalni in krajinski parki, biosferna območja UNESCO in svetovna dediščina Unesca.

Najpomembnejša posledica tega protokola je ustanovitev Mreže zavarovanih območij Alp, kratko Alparc. Rodila se je na podlagi dogovora med ministri za okolje vseh alpskih držav.

Ko smo leta 1995 v mestu Gap, na sedežu francoskega narodnega parka Les Ecrins na pobudo Republike Francije in Slovenije ustanavljali Mrežo Alparc, še nismo vedeli, v kako pomembno organizacijo se bo razvila naša Mreža. Republika Francija in Narodni park Les Ecrins sta finančno in organizacijsko omogočila, da je Alparc preživel otroška leta. Letos bo 16 let od ustanovitve. Pri ustanavljanju leta 1995 sta bila najbolj aktivna Philippe Traub, takrat direktor parka les Ecrins, in Guido Plassmann. Philippe je pozneje odšel v Narodni park Vanoise, v Mreži Alparc se je zvrstilo več predsednikov in podpredsednikov, prihajali in odhajali so številni sodelavci in sodelavke, Guido Plassmann pa je ostal. Brez njegovih idej Alparc ne bi dosegel današnjega ugleda.

(Predlagam kratek aplavz za Guida).

Prepričan sem, da je Alparc najboljši primer dobre prakse izvajanja Alpske konvencije.

Po enem letu, leta 1996, je bil v okviru Mreže Alparc sklenjen partnerski sporazum med narodnimi parki Les Ecrins, Visoke Ture/Hohe Tauern/ in Triglavskim narodnim parkom.

Vpeljali smo dobro prakso skupnega spoznavanja vsakega parka posebej, s srečanji zaposlenih in z izmenjavo izkušenj (n.pr.: izmenjava nadzornikov na terenskem delu pri monitoringu gamsov v vseh treh parkih).

Posebno, zelo izvirno in originalno promocijsko obliko uresničevanja Alpske konvencije so zavarovana območja pripravila s potujočo razstavo *Skrivnostne gore* (Mythische Berge, Les montagnes mythiques) ob mednarodnem letu gora 2002 Mreža Alparc se je predstavila z duhovno in mitološko dediščino v svojih parkih, z miti in legendami, ki so se na različnih delih Alp ohranili v različnih jezikih, toda s podobnim sporočilom. Predstavili smo kulturno izročilo Alp, ki ima izjemno vlogo pri identiteti alpskega prostora in je bilo v začetnih letih nastajanja konvencije njena zelo pomembna vsebina, žal pa pozneje ni dobila ustreznega mesta v končni obliki konvencije.

Spoštovane nadzornice, spoštovani nadzorniki!

Samo ene Alpe imamo. Zaklad, ki nima cene, ampak ima neskončno vrednost. Poleg Mediterana največji evropski ekosistem, evropska zakladnica pitne vode, galerija neponovljivih naravnih lepote in čudežev, življenjski prostor za 30.000 živalskih in 13.000 rastlinskih vrst, dom in gospodarski prostor za 14 milijonov prebivalcev, vsakoletni izletniški in dopustniški cilj za 100 milijonov obiskovalcev, zgodovinski prostor številnih narodov, jezikov in kultur s skupno identiteto.

Delati kot nadzornik v enem alpskih parkov ali delati v Alpah je velika odgovornost in hkrati še večji privilegij. Večina ljudi izven Alp nam zelo zavida ta privilegij. Prepričan sem, da se tega privilegija zavedamo.

Tekmovanja in srečanja Danilo Re so poseben in uspešen primer dobre prakse izvajanja Alpske konvencije v zavarovanih območjih in izvirna oblika sodelovanja znotraj Mreže Alparc. Želim vam, da bi se v našem delu Alp, ki ga mnogi ne poznate, počutili kot doma. Tako kot smo se tudi mi počutili kot doma, kadar smo bili v enem vaših parkov.

Hvala

Bled, 21. januarja 2011